

Перелік використаних джерел:

1. *Асаенок Б.В.* Меры уголовно-правового и уголовно-процессуального реагирования на противодействие подследственного, закрепленные в законодательстве Республики Беларусь // Вестник Академии МВД Республики Беларусь. – 2001. – № 1.

2. *Кавалиерис А.К.* Об одном аспекте интеграции криминалистической и оперативно-розыскной деятельности // Роль и значение деятельности Р.С.Белкина в становлении современной криминалистики: материалы Международной научной конференции (к 80-летию со дня рождения Р.С. Белкина). – М., 2002.

Л.Д. БІЛИК,
викладач

(Академія адвокатури України)

ПРАВОВІ ПИТАННЯ СТРОКІВ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Завданнями цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави (ст. 1 Цивільного процесуального кодексу України (надалі – ЦПК України)). Саме своєчасний захист прав, свобод та інтересів осіб, що беруть участь у справі, є одним з найважливіших факторів, що визначає доступність правосуддя і ефективність його здійснення.

Кожен процес як послідовність вчинення певних дій має свою тривалість. Оскільки розгляд справи в суді складається з сукупності процесуальних дій, що виконуються судом і учасниками цивільного процесу у встановленому порядку, кожна процесуальна дія повинна мати свою тривалість, яку можна визначити як цивільно-процесуальний строк.

Своєчасному розгляду справи покликані сприяти процесуальні строки. На відміну від Цивільного кодексу України, де строк визначений як певний період у часі, зі спливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення, ЦПК України не містить визначення процесуальних стро-

ків. М.Й. Штефан зазначає, що категорія «строк» у ЦПК України визначається як момент часу (*dies in quo, terminus*) – останній день строку триває до 24-ї години (ч. 5 ст. 70 ЦПК України), і як проміжок часу (*dies intra quem, dilatio*) – строк обчислюється роками, місяцями і днями (ст. 68 ЦПК України). За його визначенням цивільно-процесуальні строки – це строки, встановлені ЦПК України для вчинення процесуальних дій судом і учасниками процесу в цивільному судочинстві [7, 179].

В українській правничій термінології поряд з поняттям «строк», що відображає певний період (проміжок) у часі (наприклад, рік, місяць), часто вживається поняття «термін», з яким пов'язується певний момент у часі, зокрема конкретна календарна дата або певна подія, що має неодмінно статися. Тому Цивільний кодекс поряд з поняттям «строк» визначає поняття «термін», чого не містить ЦПК України. В зв'язку з цим виникають неточності при вживанні поняття «термін» щодо цивільно-процесуальних строків, оскільки поняття «термін» можна застосовувати, якщо йдеться про останній день строку, який триває до 24-ї години, або про строки менше одного дня. О.О. Штефан зазначає, що категорія про-

цесуального строку «менше одного дня» є відносно визначеною правовою категорією і, виходячи із змісту ЦПК України, з нею пов'язані такі словосполучення, що вживає законодавець, як «невідкладно повідомити», «негайно надіслати», «в той самий день», «протягом 24 годин» [7, 86].

Науково-практичний коментар до Цивільного процесуального кодексу України містить наступне визначення строку: процесуальний строк – це встановлений законом або призначений судом проміжок часу, з яким процесуальний закон пов'язує можливість або необхідність вчинення конкретних процесуальних дій або настання певних процесуальних наслідків [4, 126].

О.В. Андрійчук більш детально визначає цивільний процесуальний строк через його владно-регулятивну юридичну природу як елемент правового регулювання поведінки учасників цивільного судочинства, встановлений в нормах цивільного процесуального закону або визначений судом та обчислюваний роками, місяцями або днями проміжок часу чи момент у часі, який визначається точною календарною датою чи вказівкою на подію, та з яким ЦПК встановлює можливість або необхідність вчинення судом і учасниками процесу конкретних процесуальних дій, а також настання певних процесуальних наслідків [2].

Відповідно до визначення, наведеного В.І. Тертишніковим, процесуальний строк – це проміжок часу, визначений для здійснення процесуальних дій учасниками процесу або іншими особами, за вказівкою закону або розпорядженням суду. Він також зазначає, що не є процесуальними строки, встановлені законом для судді або суду, передусім з формальної точки зору, тому що правила про них містяться не в главі про процесуальні строки. Тому їх точніше було б іменувати службовими строками. Також вони відрізняються від процесуальних строків за наслідками їх пропуску, оскільки пропуск службових строків не знімає з суду або судді обов'язку здійснити дану процесуальну дію або

комплекс дій [5, 72]. З цією точкою зору можна погодитись, оскільки у Главі 6 ЦПК України «Процесуальні строки» йдеться про наслідки пропущення процесуальних строків як втрату права на вчинення процесуальної дії, чого не можна сказати про наслідки пропущення строків, встановлених для суду.

За тривалістю процесуальні строки, встановлені ЦПК України, поділяються на багато видів: строк менше одного дня (наприклад, в той самий день повернути до суду розписку про вручення повістки (ч. 2 ст. 76 ЦПК); триденний строк (подання скарги, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав чи свобод, у разі оскарження постанови про відкладення провадження виконавчих дій (ч. 1 ст. 385 ЦПК); п'ятиденний строк (розгляд заяви про забезпечення доказів (ч. 2 ст. 135 ЦПК); семиденний строк (призначення справи до розгляду (ч. 2 ст. 156 ЦПК); десятиденний строк (подання апеляційної скарги на рішення суду (ч. 1 ст. 294 ЦПК); п'ятнадцятиденний строк (подовження розгляду справи (ч. 2 ст. 157 ЦПК); двадцятиденний строк (подається касаційна скарга на рішення суду першої інстанції (ч. 1 ст. 325 ЦПК); місячний строк (подання заяви про перегляд судових рішень Верховним Судом України (ч. 1 ст. 356 ЦПК) та ін. Всі перераховані процесуальні строки в теорії цивільного процесу називаються ще абсолютно визначеними.

Також ЦПК України передбачений такий вид процесуальних строків, як строки, що встановлюються судом. Вони є відносно визначеними, оскільки в кожному конкретному випадку суд встановлює різні строки, які вважає достатніми для вчинення певної процесуальної дії.

Щодо службових строків, встановлених законом для суду, існують інші види строків в залежності від їх часових параметрів. В цій категорії строків новелою ЦПК України є введення в термінологічний обіг категорії «розумний строк». Так, ст. 157 ЦПК України передбачає, що суд першої

інстанції розглядає справи протягом **розумного строку**, але не більше двох місяців з дня відкриття провадження у справі.

О.В. Андрійчук обґрунтовує, що «розумний строк» – це сукупність процесуальних строків, встановлених процесуальним законом для справедливого, неупередженого та своєчасного вирішення справи з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави без необґрунтованих зволікань, перебіг яких розпочинається з дня відкриття провадження у справі, а закінчується набранням законної сили остаточним рішенням або його виконанням, без втрати його сенсу та можливості досягнення практичних цілей заінтересованих осіб [1]. Це обґрунтування можливо застосувати до вищезазначеної ст. 157 ЦПК України, але про розумний строк ідеться також у ст. 302 ЦПК України «Призначення справи до розгляду в апеляційному суді», де ч. 2 встановлює, що справа має бути призначена до розгляду у розумний строк, але не пізніше семи днів після закінчення дій підготовки справи до розгляду.

У зазначених вище статтях ЦПК України, де використовується термін «розумний строк», визначені граничні часові межі такого строку, тобто про «розумність строку» йдеться тільки в бік його зменшення. Виникає питання, чи можна на сьогодні говорити про можливість посилення учасника цивільного процесу на порушення судом розумного строку для розгляду конкретної цивільної справи, якщо при цьому не було порушено граничного строку, передбаченого ст. 157 ЦПК України для розгляду цивільних справ.

Однак наявне у ЦПК України різноманіття строків свідчить про індивідуалізований підхід законодавця до встановлення темпоральних меж для вчинення кожної процесуальної дії, з урахуванням її характеру і особливостей.

В зв'язку з прийняттям Закону України «Про судову систему і статус суддів» від

07.07.2010 р. [3] відбулися зміни до низки законодавчих актів України. Зокрема, внесені зміни до Цивільного процесуального кодексу України, якими суттєво зменшено процесуальні строки. Так, у разі подання заяви про забезпечення доказів до подання позовної заяви заявник, повинен подати позовну заяву протягом **трьох днів** з дня постановлення ухвали про забезпечення доказів на відміну від попередньої редакції ч. 4 ст. 133 ЦПК України, де цей строк встановлювався протягом **десяти днів**. Також зменшені строки апеляційного оскарження рішень суду першої інстанції з **десяти днів** для подання заяви про апеляційне оскарження та **двадцяти днів** для подання апеляційної скарги, на **десять днів** для подання апеляційної скарги, відмінюючи подання заяви про апеляційне оскарження [6].

Щодо строків, встановлених для суду, вони також суттєво зменшені, зокрема, строк проведення попереднього судового засідання скорочується з **одного місяця до десяти днів** з дня відкриття провадження у справі.

Основною метою цих змін декларується підвищення доступності правосуддя та оптимізація судових процедур, однак скорочуючи процесуальні строки мети підвищення доступності правосуддя, на мою думку, не можна досягнути на даний час. Щодо оптимізації судових процедур, слід враховувати наявний досвід частого порушення строків розгляду судових справ і низької якості судових рішень. Перш ніж запроваджувати скорочення строків, встановлених для суду, необхідно врегулювати склад суддів з урахуванням реальної кількості справ, що надходять до конкретного суду і кількості справ, яку може всебічно і якісно розглянути один суддя в запропоновані строки.

Перелік використаних джерел:

1. Андрійчук О.В. Процесуальні строки у цивільному процесі України : автореф.

дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / О.В. Андрійчук. – К., 2009. – 20 с.

2. *Андрійчук О.В.* Сутність та значення строків цивільного процесуального права України [Електронний ресурс] // Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції за різними юридичними напрямками. – Режим доступу: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=180

3. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» // (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, N 41-42, N 43, N 44-45, ст. 529)

4. *Зейкан Я.П.* Коментар цивільного процесуального кодексу України / Я.П. Зейкан. – К.: Юридична практика, 2006.

5. *Тертишніков В.І.* Цивільний про-

цесуальний кодекс України. Науковий практичний коментар./ В.І. Тертишніков – Харків: Консум, 2002. – 408 с.

6. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=1618-15>

7. *Штефан М.Й.* Цивільне процесуальне право України: Підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / М.Й. Штефан. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. – 624 с.

8. *Штефан О.О.* Цивільне процесуальне право України: навч. посіб. / О.О. Штефан. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 360 с.

Н.О. ГРАБОВЕЦЬ,

асистент кафедри аграрного, земельного та екологічного права (Національний університет біоресурсів і правознавства України ім. академіка В.З. Янчука)

ПОРІВНЯННІСТЬ ДАНИХ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ З ДАНИМИ ПРО ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ ІНШИХ КАДАСТРІВ

Відповідно до ч. 2 ст. 193 Земельного кодексу України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III державний земельний кадастр (далі – ДЗК) є основою для ведення кадастрів інших природних ресурсів, до яких чинним законодавством віднесено такі державні кадастри: водний, лісовий, кадастр родовищ і проявів корисних копалин, кадастр природних територій курортів, кадастр природних лікувальних ресурсів та кадастр тваринного світу.

Так, згідно з п. 2.3 Інструкції по створенню і веденню державного кадастру природних лікувальних ресурсів, затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я України від 23 вересня 2009 р. № 687, для

поповнення кадастру природних лікувальних ресурсів використовуються відомості з документованих джерел інформації, якими, зокрема, є дані Державного комітету України із земельних ресурсів (далі – Держкомзем) щодо земельних ділянок, на яких розташовані природні лікувальні ресурси. Ведення державного кадастру тваринного світу також передбачає аналіз даних, що містяться у ДЗК (п. 4 Положення про порядок ведення державного кадастру тваринного світу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 1994 р. № 772). Проте у законодавстві чітко не визначено, яким чином дані ДЗК мають бути порівнянні з даними